

Advies

Aanloopfase

Brussel, 23 april 2018

Adviesvraag: Advies op eigen initiatief
Goedkeuring raad: 23 april 2018

Contactpersoon: Mieke Valcke - mvalcke@serv.be

Mevrouw Hilde CREVITS
Vlaams minister van Onderwijs
Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

contactpersoon

Mieke Valcke
mvalcke@serv.be

ons kenmerk

SERV_BR_20180423_Aanlooffase

Brussel

23 april 2018

Nota Aanlooffase

Mevrouw de minister

De Aanlooffase is opgenomen in het decreet Duaal Leren en de aanlooffase van 21 maart 2018. De raad nam in februari 2018 kennis van een nota Aanlooffase die door uw diensten werd voorbereid. De raad werd uitgenodigd en was aanwezig op een overleg op uw kabinet waarin deze nota toegelicht en besproken werd.

Hoewel het statuut van de nota van februari 2018 eerder onduidelijk is, wenst de raad toch ook via een beknopt advies op eigen initiatief zijn standpunten met betrekking tot de nota van februari 2018 mededelen.

In de nota is de doelgroep duidelijker omschreven, de opbouw van de aanloopcomponent is uitgewerkt en er is aandacht voor de begeleidingscomponent. De uitgebreide nota Aanlooffase komt op die wijze tegemoet aan de kritiek op het decreet Duaal Leren en de aanlooffase dat de Aanlooffase onvoldoende was uitgewerkt.

De raad formuleert in dit advies een aantal aandachtspunten m.b.t. de doelgroep van de Aanlooffase, het perspectief dat de Aanlooffase biedt, het belang van een goede screening en de nood aan structurele financiering.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Hans Maertens
voorzitter

Inhoud

Inhoud	4
Krachtlijnen	5
Advies	6
1 Inleiding	6
2 Doelgroep van de Aanloopfase	6
2.1 Arbeidsrijp en –bereid zonder of met getuigschrift tweede graad	6
2.2 Niet arbeidsrijp, wél arbeidsbereid	7
2.3 Niet arbeidsrijp, niet arbeidsbereid	7
3 Goede toeleiding en screening	8
4 Praktijkcomponent verzekeren	9
5 Structurele financiering	9

Krachtlijnen

- In de nota Aanloophase is de doelgroep duidelijker omschreven, de opbouw van de aanloopcomponent uitgewerkt, er is aandacht voor de begeleidingscomponent De uitgebreide nota Aanloophase komt op die wijze tegemoet aan de kritiek op het decreet Duaal Leren en de aanloophase dat de Aanloophase onvoldoende was uitgewerkt.
- De doelgroep voor de Aanloophase moet duidelijk omschreven worden en helder zijn: het gaat om leerlingen die quasi-arbeidsrijp en arbeidsbereid zijn. Leerlingen die zich inschrijven in de Aanloophase moeten slechts een beperkt aantal competenties verwerven, vooraleer ze kunnen instappen in het Duaal Leren.
- Het is goed dat de competenties verworven in de Aanloophase mee genomen kunnen worden naar een duaal structuuronderdeel. De raad beklemtoont dat Duaal Leren in de tweede graad niet enkel de vorm van de Aanloophase naar de derde graad mag aannemen.
- Er moeten garanties worden ingebouwd dat de aanloophase geen nieuwe wachtkamer voor arbeidsrijpe en arbeidsbereide jongeren wordt. Bij de instap in de Aanloophase wordt daartoe met de leerling zijn of haar individueel traject vastgelegd. Dit perspectief kan motiverend werken. Ook een goede screening, een zeer goede begeleiding en voldoende leerwerkplekken in het Duaal Leren moeten er toe bijdragen, dat alle leerlingen die arbeidsrijp en arbeidsbereid zijn een leerwerkplek vinden. Leerlingen en ouders moeten goed en transparant geïnformeerd worden over de consequenties van de instap in de Aanloophase (bv. over de te behalen beroeps- en onderwijskwalificatie).
- Een aanbod in het voltijds onderwijs en/of NAFT voor leerlingen die niet arbeidsrijp en niet arbeidsbereid zijn, sluit aan bij de visie van de raad dat leerlingen die niet de competenties hebben om op een werkvloer te leren en niet gemotiveerd zijn om dat te doen niet gebaat zijn bij een onderwijstraject in de Aanloophase en het Duaal Leren. Onder de NAFT komt een diverse groep aan leerlingen samen. De diversiteit in de huidige aanpak moet ook onder de globale noemer van NAFT behouden blijven. Ook in de NAFT moet praktijkleren en kennismaking met de werkvloer in de mate van het mogelijke voldoende aan bod komen.
- Een structurele en voldoende financiering is nodig, onder meer voor een goede begeleiding van de jongeren. Deze begeleiding is cruciaal voor een vlotte doorstroom naar Duaal Leren, de opvolging van de individuele trajecten, de matching tussen de opbouw van de aanloopcomponent en de te verwerven competenties, de begeleiding op de (gesimuleerde) werkplek

Advies

1 Inleiding

De Aanloophase is opgenomen in het decreet Duaal Leren en de aanloophase van 21 maart 2018. De raad nam in februari 2018 kennis van de nota Aanloophase. Hoewel het statuut van deze nota momenteel eerder onduidelijk is, wenst de raad toch via een beknopt advies op eigen initiatief zijn standpunten met betrekking tot voorliggende nota mee te delen. De raad bouwt hiervoor verder op standpunten geformuleerd in eerdere adviezen¹.

In de nota is de doelgroep duidelijker omschreven, de opbouw van de aanloopcomponent is uitgewerkt, er is aandacht voor de begeleidingscomponent ... De uitgebreide nota Aanloophase komt op die wijze tegemoet aan de kritiek op het decreet Duaal Leren en de aanloophase dat de Aanloophase onvoldoende was uitgewerkt.

De raad formuleert hieronder een aantal aandachtspunten m.b.t. de doelgroep van de Aanloophase, het perspectief dat de Aanloophase biedt, het belang van een goede screening, de werkplekcomponent en de financiering.

2 Doelgroep van de Aanloophase

In zijn vorig advies stelde de raad dat de doelgroep voor de Aanloophase duidelijk omschreven moest worden.

De nota wijst elke leerling als volgt aan een leerweg toe, volgens het advies van de klassenraad en/of op basis van de screening door de aanbieders van de Aanloophase:

- 1) arbeidsrijp en –bereid zonder getuigschrift tweede graad: Duaal Leren
- 2) arbeidsrijp en –bereid met getuigschrift tweede graad: Duaal Leren
- 3) niet arbeidsrijp, wél arbeidsbereid: Aanloophase
- 4) niet arbeidsrijp, niet arbeidsbereid: voltijds onderwijs en eventueel ondersteuning via o.a. de Naadloos Flexibele Trajecten (NAFT).

De raad vraagt een goede monitoring van de profielen die in- en uitstromen in de Aanloophase (en in het Duaal Leren en de NAFT).

2.1 Arbeidsrijp en –bereid zonder of met getuigschrift tweede graad

De raad meent dat het niet realistisch is dat de groep leerlingen die arbeidsrijp en arbeidsbereid zijn maar niet over een getuigschrift van de tweede graad beschikt, volledig terecht kan in het Duaal Leren gezien het beperkte aanbod Duaal Leren in de tweede graad.

Het is goed dat de competenties verworven in de Aanloophase mee genomen kunnen worden naar een duaal structuuronderdeel. De raad is tevreden dat er nu voor Duaal Leren werk wordt gemaakt van een aanbod gericht op het behalen van een getuigschrift van de tweede graad.

¹ Advies Duaal Leren, SERV, mei 2017, Advies Duaal Leren en de aanloophase, SERV, 18 oktober 2017

Maar de raad beklemtoont dat Duaal Leren in de tweede graad niet enkel de vorm van de Aanloophase naar de derde graad mag aannemen.

2.2 Niet arbeidsrijp, wél arbeidsbereid

Wat de omschrijving van de derde groep leerlingen betreft, die toegeleid worden naar de Aanloophase moet de omschrijving zijn: quasi-arbeitsrijp en arbeidsbereid.

In zijn advies van mei 2017 geeft de raad aan dat een aanloophase naar Duaal Leren mogelijk is voor de quasi-arbeitsrijpe leerlingen; de aanloophase moet gericht zijn op aansluiting bij Duaal Leren. De raad gaf in zijn advies van oktober 2017 aan dat de Aanloophase een korte, afgebakende periode moet zijn van bv. maximum zes maanden waarna de overstap van de Aanloophase naar Duaal Leren gemaakt moet worden. Dit standpunt is ingegeven door de aanname dat leerlingen die zich inschrijven in de Aanloophase maar een beperkt aantal arbeidsgerichte en/of beroepsgerichte competenties moeten verwerven vooraleer ze kunnen instappen in het Duaal Leren.

In voorliggende nota worden geen termijnen bepaald, de tekst stelt dat het om een traject op maat gaat 'zo kort als mogelijk, zo lang als nodig'. De raad ziet echter graag meer garanties ingebouwd, zodat de aanloophase geen nieuwe wachtkamer wordt. Bij de instap in de Aanloophase wordt voor de raad daartoe met de leerling zijn of haar individueel traject vastgelegd: aan welke competenties gewerkt moet worden; wanneer er feedback en evaluatie plaats vindt en een indicatieve duur van het aanlooptraject. Dit perspectief kan motiverend werken. Eenmaal de jongere arbeidsrijp en arbeidsbereid is, dient deze automatisch over te stappen naar een duaal traject. Er is echter niet beschreven wie bepaalt wanneer een leerling voldoende arbeidsrijp is en mag overgaan van de Aanloophase naar het Duaal Leren.

2.3 Niet arbeidsrijp, niet arbeidsbereid

Een aanbod in het voltijds onderwijs en/of NAFT voor leerlingen die niet arbeidsrijp en niet arbeidsbereid zijn, sluit aan bij de visie van de raad dat leerlingen die niet de competenties hebben om op een werkvloer te leren en niet gemotiveerd zijn om dat te doen niet gebaat zijn bij een onderwijstraject in de Aanloophase en het Duaal Leren. De raad vindt het positief dat het voltijds onderwijs een aanbod voor die leerlingen wil voorzien, die alsnog hun traject in het voltijds secundair willen verder zetten.

Het is voor de raad niet duidelijk hoe de doelgroep 'niet arbeidsrijp, niet arbeidsbereid' zal worden afgebakend. Hoe zal de screening uitwijzen dat zij een Naadloos Flexibel Traject (NAFT) nodig hebben? Zijn de screeningtools in staat een welzijnsnood te detecteren of gebeurt de toeleiding enkel op basis dat ze willen instappen in Duaal Leren maar dat blijkt dat ze toch onvoldoende gemotiveerd zijn. De raad wenst niet dat er leerlingen toegewezen worden aan NAFT die er niet in thuis horen (net zoals dat niet kan voor Duaal Leren of de Aanloophase).

Voor de andere leerlingen is het volgens de raad een goede zaak dat het aanbod Time Out, Persoonlijke Ontwikkelingstrajecten (POT) en Voortrajecten onder de NAFT samengebracht wordt. Zo wordt alle in Vlaanderen aanwezige expertise in de begeleiding van jongeren die schoolmoe zijn, voor wie deeltijds onderwijs geen bewuste keuze is maar de laatste trap in de waterval, die nog basisvaardigheden missen, die praktijkgericht willen leren maar nog niet klaar zijn voor de Aanloophase en het Duaal Leren ... gebundeld. Onder de NAFT komt een diverse

groep aan leerlingen samen. De diversiteit in de huidige aanpak moet ook onder de globale noemer van NAFT behouden blijven. Ook in de NAFT moet praktijkleren en kennismaking met de werkvloer in de mate van het mogelijke voldoende aan bod komen. Het NAFT aanbod moet wel voldoende groot zijn qua aantallen en verder gediversifieerd worden qua aanpak en methodiek.

Omwille van de link tussen de NAFT, de Aanloophase en het Duaal Leren wenst de raad advies uit te brengen over het decreet NAFT dat in voorbereiding is.

3 Goede toeleiding en screening

Voor de raad is een goede toeleiding en screening belangrijk en de nota besteedt daar ook aandacht aan. De toeleiding en screening gebeuren via het advies van de voltijdse school, het advies van de aanbieder van Duaal Leren en/of door de aanbieder van de Aanloophase. Dat laatste is een sterkte omdat de aanbieder vertrouwd is met het profiel van de jongeren maar houdt ook een risico in wat betreft de neutraliteit van de toeleiding.

Een toolbox met gevalideerde methodieken zal worden ontwikkeld en ter beschikking gesteld. De raad vraagt dat de knowhow in Leren en Werken daarin voldoende gevalideerd wordt. De ontwikkeling van een toolbox is één zaak maar het gebruik ervan is vrijblijvend. Is er enige garantie dat de toolbox gebruikt zal worden en, minstens even belangrijk, dat de screening op een evenwaardige manier zal verlopen?

Jongeren kunnen zich ook spontaan inschrijven in de Aanloophase. Het is onduidelijk wat het verloop van het verder traject is in dergelijk geval. De raad meent dat een leerling zich pas kan aanbieden in de Aanloophase met het advies van de klassenraad dat hij of zij arbeidsbereid en quasi-arbeidsrijp is.

Een goede screening, een zeer goede begeleiding en voldoende leerwerkplekken in het Duaal Leren moeten er toe bijdragen, dat alle leerlingen die arbeidsrijp en arbeidsbereid zijn een leerwerkplek vinden en niet hun toevlucht moeten nemen tot de Aanloophase. Leerlingen en ouders moeten goed en transparant geïnformeerd worden over de consequenties van de instap in de Aanloophase (bv. over de te behalen beroeps- en onderwijskwalificatie). Blijkt het moeilijk om een leerwerkplek te vinden en wil de leerling een onderwijskwalificatie hoger dan niveau 2 halen dan is een terugkeer naar het voltijds secundair onderwijs de enige optie ook al gaat de voorkeur van de leerling naar Duaal Leren.

De raad is in die context tevreden dat het aantal dagen voor het vinden van een werkplek verlengd kan worden van 20 naar 40 dagen. De raad schoof eerder ook intensieve trajectbegeleiding, extra begeleiding van de leerling op de werkplek, Nederlands op de werk- en de opleidingsvloer en redelijke aanpassingen naar voor als in te zetten instrumenten voor een inclusief Duaal Leren.² Dit ook om instroom in de Aanloophase door vermijdbare uitval in een duaal traject te vermijden.

De raad pleit er voor dat leerlingen die in Duaal Leren niet de juiste werkplek vinden een keuze kunnen maken tussen de Aanloophase en het voltijds secundair onderwijs (in afwachting van een geschikte leerplek).

² Idem, pag. 10

4 Praktijkcomponent verzekeren

De nota stelt dat er tijdens de aanloopfase wordt gefocust op generieke arbeidsgerichte competenties, op loopbaangerichte competenties (zoeken naar een werkplek en sollicitatie) en op vaktechnische competenties. Leerwerkervaring is mogelijk zowel in ondernemingen uit het normaal economisch circuit als in gesimuleerde werkplekken of interne ateliers. De VDAB zou een rol opnemen in het vinden van leerwerkplaatsen.

Deze leerwerkervaring is volgens de raad bij voorkeur alternerend, aansluitend bij de mogelijkheid van het verwerven van een beroepskwalificatie. De raad vraagt realisme voor het vinden van voldoende leerwerkplaatsen voor de Aanloopfase. Daarom ziet de raad een rol voor de VDAB in het aanbrengen van geschikte leerwerktrajecten, in lijn met de regie door Syntra Vlaanderen van de werkplekcomponent in Duaal Leren. Ook in de Aanloopfase is samenwerking met sectoren wenselijk.

5 Structurele financiering

Voor het eerst wordt een cijfer publiek gemaakt dat de ambitie weergeeft op vlak van Duaal Leren in Vlaanderen, nl. 31.000 leerlingen op termijn. Er is geen groeipad bij dat cijfer noch duidelijkheid over welke termijn het gaat. Voor de raad is het eerder vreemd dat de Vlaamse regering haar ambitie in deze nota kenbaar maakt. De raad had graag kennis genomen van de achterliggende berekening voor dit cijfer en de invulling in termen van studierichtingen, scholen en aantallen ondernemingen.

Het voorzien in een continue leertraject, zonder onnodige overgangen, voor alle leerlingen die zich aanbieden in de Aanloopfase en Duaal Leren zal grote inspanningen vragen van alle betrokkenen, niet in het minst op vlak van overleg en samenwerking. In deze context is het een goede zaak dat ook voltijdse scholen de Aanloopfase kunnen aanbieden, al is het aangewezen dat zij beroep doen op organisatoren met veel expertise in het aanbieden van gelijkaardige trajecten. Dit overleg vraagt tijd. Uiteraard is ook in Duaal Leren een partnerschap met diverse actoren belangrijk om goed begeleide leertrajecten te kunnen voorzien.

De raad vindt het positief dat er een geleidelijke omzetting zal zijn van ESF-financiering naar financiering met Vlaamse middelen. Deze moeten voldoende zijn voor een goede begeleiding van de jongeren. Deze begeleiding is cruciaal voor een vlotte doorstroom naar Duaal Leren, de opvolging van de individuele trajecten, de matching tussen de opbouw van de aanloopcomponent en de te verwerven competenties, de begeleiding op de (gesimuleerde) werkplek De financiering moet ook zo vorm krijgen dat de aanbieders van de Aanloopfase niet omwille van de nood aan middelen de leerling langer dan nodig in de Aanloopfase houden. Alle onderwijsinstellingen en ondernemingen en andere stakeholders als Syntra Vlaanderen en de sectoren zouden voor de uitbouw van de Aanloopfase en het Duaal Leren over voldoende structurele middelen moeten kunnen beschikken.

Wat stimuli voor de meewerkende ondernemingen betreft is het goed dat de Stagebonus toegekend zal worden, net zoals dat voor ondernemingen in het Duaal Leren het geval is. Daarnaast zijn er de RSZ-kortingen: de doelgroepverminderingen voor jongeren en mentoren. De Startbonus zou ook moeten gelden voor leerlingen ouder dan 18 jaar. Een onkostenvergoeding van de leerlingen ten hoogste conform met de regeling voor de leerlingen in een Stageovereenkomst Alternerende Opleiding is een goede piste.